

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Postboks 5091 Majorstua

0301 OSLO

Deres referanse:

201001604-27Dato: **20.12.2022**Saksnr.: **2022/67718**Dok.nr.: **2**

Saksbehandler:

Anneli Vatshaug

Jenssen

**Sandnes kommune - Frøylandsdammen - tillatelse til nedleggelse -
høringsinnspill fra Rogaland fylkeskommune**

Vi viser til høring av søknad om å legge ned Frøylandsdammen i Sandnes kommune, mottatt den 30.11.22.

Fylkeskommunen forvalter flere ansvarsområder som er relevante for denne saken. Se høringsinnspill fra hvert ansvarsområde gitt under.

Friluftsliv

Området rundt Frøylandsvatnet og stemmen i Sandnes kommune er av kommunen selv kartlagt og verdsatt som et svært viktig friluftslivsområde. Området har mange opplevelseskvaliteter, og har stor verdi for lokalområdet. Hvis dammen legges ned, er det viktig at friluftslivsverdiene blir ivaretatt. Det er spesielt tilgangen til området og vannet, samt opplevelsen av å ferdes langs stisystemet i området som må ivaretas.

Landskapsplanen knyttet til tiltaket ser ut til å ivareta friluftsjnteressene, og tiltaket i sin helhet vil høyst sannsynlig ha svært få negative konsekvenser for friluftslivet. Tvert imot vil tilføyelsen av ny sti og gangbro være positivt for bruken av området til friluftslivsaktivitet.

Kulturmiljøvern: nyere tids kulturminner

Fylkesdirektøren ved Seksjon for kulturarv har vurdert saken som sektormyndighet innen kulturmiljøvern. Vi ønsker å kommentere forholdet til nyere tids kulturminner.

Dammen lengst nord i Frøylandsvannet inngår i det helhetlige kulturmiljøet «Frøylandsåna» vist i Sandnes kommunes kulturminneregister.

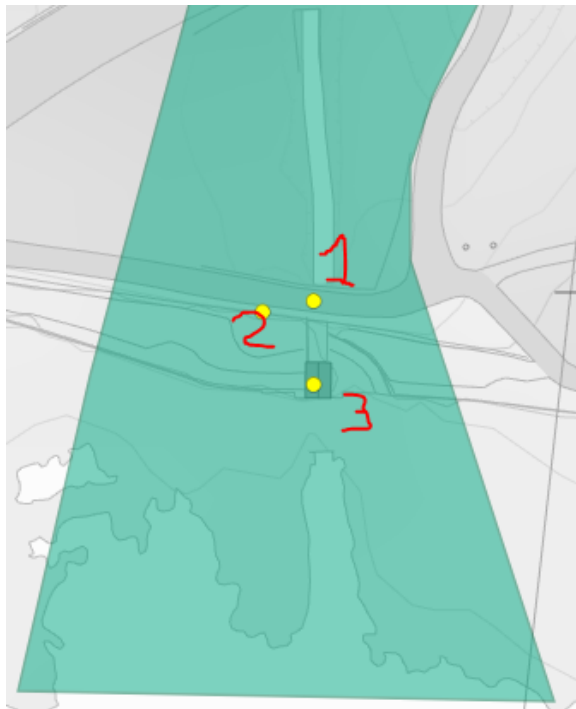

Flere enkeltminner i miljøet er registrert som verneverdige. Ved Frøylandsdammen gjelder dette 1) dammur med steinsatt kanal og damhytte over stemmeluka, 2) renne for overskuddsvann samt 3) damhytte med stemmehjul, ref. nummerering på kartutsnitt under.

Det fremgår av kommunens saksfremlegg for Utvalg for miljø og tekniske saker 2019-2023 (vedlagt høringen) at kulturminnevernleder i Sandnes kommune, i en tidligere konsesjon til nedlegging av dammen fra rundt 2012, har gitt sin tilslutning til en delvis fjerning av demningens midtparti inklusiv lukehus og tappearrangement under forutsetning av at resten av dammen skulle bestå som et kulturminne. Så vidt vi kan se, bygger denne konsesjonen på en eldre konsesjon fra 2008. 2012-versjonen ble, slik vi oppfatter det, ikke sendt på høring da saken ansås som grundig utredet i 2008 og godt fulgt opp i det videre.

Kunnskap om, og vurdering av, kulturminner og kulturmiljø i området har blitt oppdatert siden 2012, først og fremst gjennom det omfattende arbeidet med [kommunens kulturminneregister](#), og det er nå en større bevissthet om Frøylandsånas og damanleggets kulturminneverdi enn tidligere.

Inngrepene som nå planlegges synes å være mer omfattende enn tidligere. I søknaden fra Sandnes kommune til NVE av 22.06.2022 (vedlagt høringen) fremgår det at:

Den gamle dammen er blitt en naturlig del av landskapet ved utløpet av Frøylandsvannet. Den parkmessige behandlingen av terrenget mellom Maudlandsveien og dammen med gangveier etc. er knyttet opp mot dammen. Dammens nedstrøms side består av en pen tørrmur som bør bevares.

Dammens oppstrøms side består av en betongvegg med et høyt nettinggjerde på toppen. Denne siden av anlegget er mindre pen og ved en nedlegging er det ønskelig å få til en bedre og mer naturlig formgivning.

Den justerte utformingen for dammen kan være:

- Midtre del av dammen med nåværende tappekulvert og lukearrangement med lukehus rives.
- Kanaliseringen for senkningsmagasinet fjernes ved at kanalen gjenstøpes/gjenfylles.
- Det støpes nye støtemurer gjennom dammen, samt et definert bunnprofil for å danne et overløp med 1 meters bredde på kote 42,9.
- Mot betongfronten på høyre og venstre side legges det opp gravemasser delvis fra fjerningen av midtpartiet i dammen, og delvis fra tilførte masser, slik at betongen i sin helhet blir skjult.
- Den gamle damkronen og overflaten av de tilførte masser planeres og tilføres vekstjord for etablering av gresskråning mot vannet.
- I det som blir fremtidig strandsone legges ut sand og grus.

Restene av den gamle dammen som ikke fjernes er dermed omgjort til en naturlig landskapsform hvor kun den gamle tørrmuren på nedstrøms side gir assosiasjoner om den gamle damkonstruksjonen.

Sammenholdt med forenklet landskapsplan (vedlagt høringen) oppfatter vi det slik at oppstrøms parti av dammen samt damkrone vil bli tildekket og ikke lenger lesbart som dam. Samtidig er det fortsatt planen å fjerne midtre del av demningen.

Det er positivt at man ønsker å bevare tørrmuren på nedstrøms side, men de øvrige grep utgjør et tap for kulturmiljøet.

Den nå omsøkte løsningen synes ikke å være vurdert av kommunens byantikvar. Gitt at det siden konsesjonen og uttalelsen fra kommunens kulturminnevernleder i 2012 har blitt etablert et omfattende, nytt kunnskapsgrunnlag med oppdaterte kulturmiljøbeskrivelser og -vurderinger, at dette kunnskapsgrunnlaget viser vesentlige lokale verneverdier og at gjeldende kommuneplan stiller krav om at alle saker som berører kulturminner og kulturmiljø skal forelegges byantikvaren, ber vi om at byantikvarens uttalelse innhentes. Byantikvarens forslag til grep som bedre kan sikre kulturmiljøverdiene bør innarbeides. Evt. kan det stilles krav om dette i konsesjonsbetingelsene.

Vannforvaltning

Frøylandsvatnet ([029-19510-L](https://www.rogaland.no/029-19510-L)) i Sandnes kommune har per i dag dårlig økologisk tilstand, med miljømål om god økologisk tilstand innen 2027. De registrerte påvirkningene på vannet er demning, diffus avrenning av fulldyrket mark og diffus avrenning fra spredt bebyggelse. Fjerning av demningen vil redusere det fysiske inngrepet i vannet, og redusere vannstandsvariasjonene. I et vannforvaltningsperspektiv er vi positive til fjerning av demningen, og anser det som et bidrag til å oppnå miljømålet innen fristen.

Rogaland
fylkeskommune

Hilsen
Herdis Sigurgrimsdottir
fagleder

Anneli Vatshaug Jenssen
rådgiver

Kopi til:
Byantikvaren i Sandnes kommune

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.